

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Főter. Ide vagy a fönunkatárs ezimére intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közíremény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre 8 korona
Fél évre 4 korona
Negyedévre 2 korona

Tanítóknak egész évre 4 kor.
fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-utca
1 szám a a könyvnyomdában.
— Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetés, hirdetmény, nyilttér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petisors térfogata 12 fillér.
Bélyegdíj minden beiktatás után 60 fillér.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönbén minden hazai postahivatal, az előfizetés legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Caveant consules!

A klenóczi ág. ev. egyház folyó hó 15-én, vasárnap fogja lelkészét megválasztani. Közismeretű dolog, hogy a klenóczi pánszláv párt ez alkalomból ismét erősen mozog és idegen izgatóktól is szított vak szenvedélye bizonyára semmitől sem fog visszariadni, csak hogy jelöltjének, a hirhedt pongyeloki lelkész: Bodiczky Mihálynak diadalát kierőszakolja.

Nehéz napoknak nézünk tehát ismét elébe. Az elkeseredett küzdelem, mely a hazafias párt és az őrjöngő pánszláv érzelműek közt meg fog vívatni, már is előre veti árnyekát. A közelgő választás alkalmából igen figyelemreméltó helyről vettük az alábbi actualis cikket, mely a hazafias magyar párt viszonyait, helyzetét és kilátásait élénk színekkel ecseteli.

A cikk elolvasása intező körünket meggyőzheti arról, hogy e kilátások nem igen biztatók. A koczka azonban még nincs elvetve, még mindig van, ha csak pár napi idő is. Bontsák ki a magyar hazafiság szent lobogóját az illetékes tényezők, s vállvetett, buzgó, fáradhatatlan munkával kövessenek el mindent arra, hogy hazafias érdekeink minden körülmények közt erős kézzel megóvassanak!

A cikk következőleg hangzik:

Ismeretes e lapok tisztelt olvasói előtt, hogy Cicero, a jeles állambölcész és híres római szónok azon alkalomból használta egykoron a címbebeli figyelemkeltő fölívást, midőn észrevette, hogy a féltve szeretett diéső Róma világhatalmát titkos, belső veszedelem végromlással fenyegeti... Nos, ha még a világhódító Rómának is el kell valamikor az efféle cicerói lánglelkű intelem: mennyivel inkább szükséges a hozzá képest olyan elenyészően jelentéktelen Klenócz városának s azoknak, a kik benne olyan kevesen vannak s a szilárd elvi összetartás hiányában olyan

igen gyengén is állanak — t. i. a klenóczi magyaroknak.

Persze, a kegyes olvasó nem igen tudja el sem képzelni, miért fűjük mi most meg e cicerói harsonát? Hát csak éppen azért, mert az 5000 lakoson felül számláló Klenócz ma oly imminens veszélyben forog, és a benső visszavonás tüze úgy nyaldossa, úgy emésztí, mint a hogy egykor a híres Rómát a hirhedt Catilina összeesküvése semmivé tenni akarta. Avagy már Klenóczon is volnának ilyen álnok Catilínák, a kiknek bátran vágthatnók szemébe:

„Quosque tandem?!”

Fájdalom! igen. Valami nagyon rothad ez idő szerint — Klenóczon... A lakosok szívéből kihalt a testvéries együttérzés, szép egyetértés. — Alattomos gyanúsítások, bántó bizalmatlankodás, szomorú pártoskodás ütötte föl tanyáját közöttük. Bizonyos sátáni fanatismus szállotta meg szívöket...

Nilván ily szomorú tanúságot vonhatott le magának a klenóczi viszonyokról mindenki, a ki csak nem régen, szeptember hó 17-én az akkor lefolyt tanítói választáson jelen volt. Minden inkább volt ott tapasztalható, csak elvi megállapodás nem; s ha a járás erélyes és böles előrelátású főszolgabiraja a választó-gyűlés megalakulása előtt ott nem terem s a választás-fonalába avatott kezével belé nem nyul, az eredmény mindenesetre egészen másként íté vala ki. Jelöltettek pedig a következő tanítók: Czavar Gyula lipót-szt-iváni, íj. Farkas József rimóczi, Lányi Gusztáv lökösházi, Mihalik Miklós nagy-veszverési, Mikulás János ratkói és Vargha János oectinai. Alig hogy nagytiszt. Banezik Sámuel, mint egyházi iskolalátogató s a kokovai egyháznak igazán hivatott nemes keblű papja békés s egyetértő választásra hívta föl a választó egyház-híveket, azonnal tomboló láрма keletkezett s a pártok folytonos zajongás közt szavazást követeltek s csakis az elnöklő lelkész apostoli türelemmel ismételt kérélésének s erélyes rendreutasításainak köszönhető, hogy a választást, — mintegy 3 órán át tartó szavazás után — meg-

lehetett ejteni. A törvényesen beadott 446 szavazatból majd Czavar Gyula, majd Mihalik Miklósrá esett egyegy, míg nem elkeseredett küzdelem fejlődött a két fő jelölt: Mikulás János és Vargha János pártja között, a mikor végül valami 14 szónyi többséggel a magyar párt jelöltje: Mikulás János ratkói tanító győzött. Benne a klenóczi egyház szakavatott, kitünő tanítót nyer a boldogult lángoló hazafi: Krman Gusztáv helyébe. — Szívöböl üdvözöljük öt körünkben!

Azonban jóllehet a magyar pártnak ezen első sikere bizalommal tölthetne el minket a jövőre nézve is, mégis látva a győzelem szerény voltát s a pártok növekedő viszáldokását, korántsem árt a jó figyelmeztetés:

„Caveant Consules!”

Hiszzen még csak most jön majd a java: a magyar részről teljesen kétes kimeneteli *papválasztás*. Midőn nevezetesen arról van szó, hogy a legközelebbi vasárnapon fog eldőlni Klenóczon: vajjon *ki fogja majd egy emberöltőn át az 5000 hívőt a lelkiekben gondozni s kicsoda szab egyszersmind azok magyar hazafias vagy hazafiatlan működésének irányt? akkor a klenóczi magyar párt, egymásközt versengve, egy fél évtől óta, — mint a vakhívő imádása tárgyait, — szüntelenül változtatja jelöltjeit s még — úgy tudom — máig sincsen biztos, választott jelöltje.* Hja! amnyi és oly különféle kívánságnak, ki tehetne eleget? Ez „nem eléggé erélyes”, az „nem beszél elég hangosan”, amaz „ismeretlen s merev magatartású”; valamennyien igen fiatalok még s nem érdemlik a klenóczi nagy egyházat! Így megy a kifogásolás és versengés tovább, csak az a kár, hogy eme tengeri kigyóként növekedő viszálynak az idő szab ijestőben rövid határt. Hisz' a választásig már csak 4—5 nap van hátra.

Ha ezeket látjuk, elfog a bánat érzete s önkénytelenül tör ki ajkunkon Cicerónak véstjelző szözata:

„Caveant Consules!”

Igen, újból ismételjük, Klenócz városának határán belül és tulnan is föl kell hívni az igaz magyar ügy minden hű védelmezőjének áldozatkész hazafiságát, önzet-

TÁRCZA.

Egy tenorista története.

Irta: Sacher-Masoch

A mulandó dolgok között a legmulandóbb bizonyosan a színész és az énekes diésősége. Minden más művész munkákat hagy az utókorra, a színész és az énekes azonban csak a nevét hagyja hátra, a nevet pedig nagyon gyorsan lehet elfelejteni. Ki ismeri ma még Sabatzkit? Pedig ő volt a negyvenes évek Mierevinszkije, a kiről egész Európa beszélt.

Mint fia egy orosz-lengyelországi nemes kisbirtokosnak, ennek halála után a szerény apai jószágát örökölte. Egyedül állott a világban, nem volt senki, a ki könnyelműségét korlátolta volna. Nehány év alatt jó barátok és szép nők társaságában elverte egész vagyonát.

Megjelentek a zsidó uzorások, az ügyvédek, a végrehajtók és végül nem maradt Sabatzkinak egyebe, mint sétatápálzája, a melyet kezébe fogva és teli torokkal egy mazurkát énekelve, vidáman hagyta oda az ősi házat.

— Szegény gazdám, — mondá egykori inasa — semmije sem maradt.

— Mit tudsz te — viszonzá az ügyvédsegéd, a ki mellette állt — meg van még a hangja, még pedig milyen hang!

Sabatzki Varsóba ment és minthogy egyáltalán nem tudott egyebet, mint jól borotválni és fésülni, beállt egy fodrászhoz segédnek. Csinos, elegáns férfi volt; gazdája tehát női fodrásznak gyakorolta öt be és ezzel igen jó fogást tett. Varsó összes hölgyei csak Sabatzkival akarták magukat fésültetni.

Igy került ő a többi közt a szép Besworozka grófnéhoz is, a ki elválva élt férjétől. A grófné annyira megkedvelte Sabatzkit, hogy minden reggel el kellett hozzá mennie, hogy megfésülje és elmondja neki a napi újdonságokat. A viszony mind bizalmasabbá vált közöttük, főleg a mióta a grófné Sabatzki előkelő származásáról és sorsáról értesült; mivel pedig mint igazi lengyel nő csak két dolog iránt érdeklődött: a szerelem és a politika iránt, Sabatzki nem sokára kedvesévé lett és általa egy összeesküvésbe keveredett.

Az orosz rendőrség véletlenül nyomára jött az összeesküvésnek. Besworozka grófné idejekorán Párisba menekült, ellenben Sabatzki több más fiatal emberrel együtt börtönbe és hadi törvényszék elé került.

Sabatzkit halálra ítélték. De könnyelműsége most is segített rajta. Mikor kivették egy fagyos téli reggelen, hogy föbe löjje, bátran és emelt fővel haladt a katonák közt és gyönyörű, érzezes tenorhangjával egy régi lengyel egyházi dalt énekel.

Szembe jött velük egy szán, melyet lovas-kozákok kísértek. A szánban katonaköpenybe öltözött férfi és drága prémekbe burkolt fiatal nő ült. Az utóbbinak intésére a szán megállt. A katonaköpenyes férfi magához intette a menetvezénylő tisztet.

— Ki az a fiatal ember? — kérde.

— Sabatzki, lengyel összeesküvő, kegyelmes ur!

— Mi történik vele?

— Föbelövik, kegyelmes ur!

— Föbelövik! — -- nem! — -- Barbárság volna ilyen gyönyörű tenorhanggal bíró embert föbe löni — mondá gyorsan a fiatal nő a szánban.

A katonaköpenyes férfi néhány sort irt egy darab papirosra, melyet a tisztnek átadott, azután a szán sebesen tovasiklott.

— Szerencséje van — szölt a tiszt Sabatzkihoz. Kegyelmet kapott; büntetését Szibériába való száműzésre változtatták.

— Ki volt az a tábornok a szánban?

— Paskievics-Erivanszki herczeg, a fiatal hölgy pedig leánya.

Néhány nappal később Sabatzki már több fogolytársával együtt utban volt Szibéria felé. A száműzöttek csapatja állomásról állomásra növekedett. Nagy részük kénytelen volt gyalog menni, párosával egymáshoz láncozva, rosszul élelmezve és minden pillanatban kitéve a kísérő kozákok kancsukájának. De azoknak sem volt irigylésre méltó sorsuk, a kiket, mint Sabatzkit, járművön szállítottak és sokan közülök maradtak vissza az uton a farkasok zsákmányául, vagy leboritva a hó fehér halotti leplel.

De Sabatzkin itt is segített pompás hangja, a melylyel Lengyelország vaskormányzóját meghódította. Mihelyt énekelte, mindent megadtak neki és legközelebbi társainak, a mit kívánt. A vezénylő tiszt és a legénység jól bántak vele, s ellátták élelmi szerekkel, még pálinkával, a mire ilyen utazásnál nagy szükség van. Sabatzki eként szerencsésen elérkezett Tomskba, és egy hivatalnok közbenjárására, kit hangjával szintén megnyert, a legjobb kunyhók egyikét kapta a város közelében és ott a lehető kényelemmel rendezkedett be.

Nyar lett mielőtt Sabatzki rendeltetési helyére ért. Néhány forró hónap után ismét beállt a tél, mert tavasz és ősz nincs azon a vidéken.

Alig hullott az első hó, megjelent Sabatzkinál az a hivatalnok, a ki olyan barátságos volt iránta és megveregette a vállát.

— Barátom, jó alkalom nyílik, hogy magát ki-tüntesse.

— Mindenre kész vagyok. Az ellenséges nomádok ellen menjünk?

— Nem, Sabatzki ur, más hőstettéről van szó. Bوندát kell szerezni.

— Bوندát?

— Azt, kormányzónk neje, Kotzebue báróné számára. Ez a szép, de akaratos hölgy a fejébe vette, hogy épen olyan ezoboly-prémet akar, a minőt rendszerint csak a czárné és a nagyhercegnék szoktak kapni: sötétbarnát, fehér farkhegyekkel. Ez pedig nem könnyű dolog. Kényszerünkára ítélte fegyenceinknek kizárólag az aranybárvákban kell dolgozniok, telepítvényeseinknek pedig elég dolguk van földjük művelésével s azonkívül többnyire ügyetlen emberek; de ön, mint nemes ember, bizonyosan ért a vadászathoz és a vadfogáshoz.

— Mindent el fogok követni, hogy a bárónét kielégítem — felelé Sabatzki.

— Ezt vártam öntől — szölt a hivatalnok. Nemcsak önmagának, hanem nekem is szolgálatot tesz. Jöjjon velem, azonnal kap igazolványt.

Most tehát Sabatzki, a lengyel nemes, a hajdani földbirtokos és összeesküvő, a varázshangu tenorista kiment a hegyekbe, hogy hó és jég között töröket állítson fel és ezobolyokat fogjon. De ebben is szerencséje volt. Nem telt bele egy hónap, egész zsákkal volt együtt a legdrágább ezobolyprém és később a Tom partján szájról-szájra járt a monda, hogy Sabatzki a ezobolyokat szép tenorhangjával esalta törbe, mint hajdan Orpheus a vadon állatait.

Nagy esemény volt, a mikor Sabatzki pártfogója jelentette a bárónénak, hogy egy fiatal száműzött, egy előkelő származású lengyel ifju szerencsésen összegyűjtötte a kívánt állatbőröket és csak azt az egy kegyet kéri önfeláldozásáért, hogy zsákmányát személyesen rakhassa a kormányzóné lábához.

A báróné örömmel egyezett bele, és Sabatzki a hivatalnok kíséretében fölvitte a bőroket a szép asszonyhoz, a ki azonnal élénk rokonszenvet érzett e csinos ifju iránt

len tettvágát; vigyázzanak és egyetértve eszelekedjenek; Klenócznak ügye hazafias közös ügyünk.

És mégis, milyen kevés azoknak a száma a magyar társadalom hívatott tényezői közül, a kik, a közel érdekelteken kívül, a klenózi mozgalmak viszonyokról csak tudomást is vennének. De hát hogy is, mikor azóta, mióta a lapok folyó évi június hó utolsó számában megjelent: „A magyar nemzeti eszme diadala Klenóczon” című igen rokonszenvesen nyilatkozó, elismerő cikk elhangzott, még csak a hírét sem lehet többé hallani Klenócznak a társadalmi közélet mezején, de a vidéki lapokból sem; holott a nemzetellenes aspirációkat szolgáló tót lapok, mint egy „Hlasnik,” egy „Národny Noviny” ugyancsak telve vannak a klenózi állapotokat neveltségessé tenni akaró híresztelésekkel, légből kapott rágalmaikkal. Nos, azok kissé túlságosan is örködnek, a magyar társadalom ellenben bizonyos hideg részvétlenséget áruul el, a midőn kényelmesen várja a választás napját. Óh még sem! Mi is teszünk. Hanem mit és hogyan? Eleitől fogva kísérletezünk. Míg a tót párt — elajtván a jaszenovai lelkész és a tiszolzei Daxner veje Jánoska György jelöltségét — az első naptól fogva egyértelműleg foglalt állást Bodiczky Mihály pengyeloki lelkész mellett; addig a magyar párt legelőbb is a népközakartával választott klenózi adminisztrátorságáról közönlötli le a nyustyai lelkészt a boldogult Reguly Pál klenózi lelkész fia: Reguly Ödön javára. Midőn e fiatal ember, pártot nem szerezvén, négy hónapi működés után lemondott, akkor szeptember hó 3-án elérkezett végre a rendes lelkész választását megelőző próba-jelölés. Ez aztán a nagyérdemű egyházmegyei társelnökség: Kubinyi Aladár és Glanf Pál urak tapintatos és erélyes vezetése mellett „ékesen és jó rendben” ugyan, de mégis a tót pártnak teljes óhajta és előzetesen kiszámított ügyes terve szerint ment végbe. Számítván ugyanis az ellenpárt arra, hogy majd a magyar hazafias gondolkodásnak több felé fognak oszlan, egyben három magyar fiatal embert kandidáltak, u. m. Kolbenheyer József nyustyai lelkész, Geduly Henrik nyíregyházi s.-lelkész és Paulik János pesti vallástanárt, a ki egyhatal az esperességi elnökség ajánlottja volt. S a hogy ki volt számítva, úgy történt. A derék fiatal lelkészek mindegyike pártot szerzett magának és a magyar párt több felé bomlott. Ellenben a tótok jelöltje, a pengyeloki Bodiczky Mihály idáig is egyedül áll és pártja tömör, egységes, s bizonyára a legnagyobb is. . . . Nem úgyesen sikerült fogás-e ez a hazafiatlan párt részéről? „Caveant Consules!”

Ha mi nem egyesülünk, okvetlenül bukunk! Akár Kolbenheyer, akár Geduly, akár Paulik mellé, de mindenesetre egy pártta kell tömörülnünk. Hisz elvet szolgálunk és nem személyes érdekeket. . . . Avagy most is be fog telni rajtunk:

„Átok verte meg a magyart!

Hogy egymással össze nem tart!?”

A klenózi, jövő vasárnap végbemendő papválasztás nem pusztán egyházi ügy többé, hanem magyar hazafias szent érdek is, azért azt nemesak az egyházmegyei elnökség, hanem a társadalom és közigazgatás minden lelkes és tevékeny magyar tagjának éber figyelmébe kell ajánlanunk, ismételten hangoztatván a riadó jelszót:

„Caveant consules, ne quid respublica detrimenti capiat!”

és öt egyelőre jó indulatáról és magas pártfogásáról biztosította.

Mikor azután új prémes bundájában először ment szánkázni, eszébe jutott a szegény ördög, a ki egy hónapot át fázott, hogy neki ezt a meleg pompát megszerezze. Megállította tehát szánját Sabatzki kunyhója előtt.

A szerenéses véletlen úgy akarta, hogy Sabatzki, a midőn a bárónő kiszállt szánjából, épen pipaszáratokat furt, miközben, mint mindig, fenhargon énekelte. A báróné hirtelen belépett a szobába.

— Ön az az énekes? Hisz önnek van a legszebb tenorhangja, a melyet valaha hallottam; sem Pétervárott, sem Berlinben, sem Bécsben, sőt még Párisban sem hallottam énekest, a kit önhöz hasonlítani lehetne.

Ezzel Sabatzki sorsa eldőlt. A kormányzó né barbárságnak találta, hogy egy csinos, fiatal tenorista Tomskban ezobolyokat fogjon, pipaszáratokat készítsen és megígérte neki, hogy nem sokára megszabadítja.

A rubel gyorsan legyőz minden akadályt. Könnyű dolog volt megnyerni egy szegény tisztet, a ki egy kisebb csapatot visszavezényelt Oroszországba. Sabatzkit orosz gyalog-katona egyenruhájába bujtatták, a bárónő bőven ellátta őt pénzzel és a fiatal tenorista, senkitől föl nem ismerve, föl nem tartóztatva, ekként megindult hazája felé.

Kiewben a tiszt őt a többi katonákkal együtt szabadságolási igazolvánnyal elbocsátotta. Sabatzki szép szőrt, jó pénzért könnyen talált kocsi, mely a határig, és zsidócsémpézt, a ki a határon át Ausztriába szállította őt.

Galléciai földre érve, lenyiratta haját és szakálát, európai öltözetet szerzett és Zolow városkában ismét állt egy fodrászhoz segédnek.

Most azonban Sabatzki már a hangjával is gondolt. Nem kételkedhetett többé abban, hogy torkában valami rejlik. A közeli Koltow faluban volt egy iskolamester, a ki értett némileg a zenéhez. Ez megpróbálta Sabatzki hangját, azt rendkívülinek találta és azonnal ajánlkozott, hogy kiképezi.

Sabatzky tehát minden vasárnap átment Koltovba, énekleckét vett, és mise alatt a templomban énekelte. Közben volt a szép Nikowowska grófné kastélya, a kinek szomszédja volt Skarbeck gróf, a híres különöz krózus, az új lembergi színház fölépítője.

Fordulópont

Lapunk legutóbbi számában közöltük gróf Csáky legújabb kibocsátott rendeletét, mely a magyar nyelv tanításáról szóló 1879-ik évi XVIII. t.-cikknek végleges és pontos végrehajtását előzozza.

Ezen rendelet intenciói ha megvalósulnak, új korszak derengő hajnala fog ránk virradni. A magyar nyelv elfoglalja azt a törvényben alapuló jogosult helyet az iskolákban, melyet eddig, szerényen meghúzódva az állami s egyes községi iskolák falai közé, nélkülözni kénytelen volt. Bizton remélhető most már, hogy ha az illetékes tényezők ezen rendelet következetes végrehajtását komolyan fontolóra veszik, illetve annak keresztülvitele érdekében minden lehetőséget alkalmazzanak a közvélemény által melegen óhajtott nemzeti irányú népoktatás korszáka be fog következni. Gróf Csáky Albin pedig, ki ezen nagyfontosságú elhatározásával újabb bizonyítékot adta hazafias gondolkodásának örök hálára kötelezte le maga iránt a nemzetet; szabadelvű, nemzeti irányú törekvései és alkotásai ott fognak ragyogni hazánk kulturtörténelmének legfényesebb lapjain.

Itt a eszelekvés ideje. Véget kell vetni ama tarthatatlan állapotnak, mely eddig a népoktatásügy végzetlen nagy kárára, különösen a nemzetiségek által lakott területeken uralkodott. Az 1879-ik évi XVIII. törvényezikk ama kedvezményének határideje, mely a magyarul nem tudó tanítókat ideiglenesen meghagyta állomásaikban — úgy hisszük — rég lejárt. Ezen, a törvény által kivételes kedvezménykép biztosított átmeneti időszak egy évtizedes folyamán belül elég alkalmuk volt az idegen ajku tanítóknak a magyar nyelv alapos elsajátítására. A kik azt megtenni elmulasztották, azok vagy az ahhoz okvetlenül szükséges képesség hiányában váltak tehetetlenekké a törvény eme követelményével szemben, vagy pedig a magyar állameszme iránt érzett kiolthatlan gyűlöletből kifolyólag vonakodtak magukal a magyar nyelvet elsajátítani. Mindkét esetben megérdemlik az illető tanítók, hogy a törvény súlyos következményei velők szemben kéréltelhetlenül alkalmaztassanak. A hazai tanítóság ezen rendelet végrehajtásával fényes elégtételt nyer, mert míg egyrészt ezzel a tanítók értelmi színvonala általánosságban kiterjesztetik, másrészt a tanítói tekintély is, melyre itt e pályán különösen nagy szükség van, biztosítva leend.

Ezen rendelet értelmében hasonló elbánás alá fognak esni a nem képesített tanítók is. Nagyon kívánatos, hogy a tanítói kar elvégre megszabaduljon azon egyénektől, kik egyes községekben eddigelé a sötétség hirdetői voltak, kik emélfogva az illető községek szellemi és anyagi gyarapodását évtizedekre megakasztották s az új nemzedék korszerű felvilágosodása és kiképzése elé korlátokat emelni iparkodtak. Nem szabad megtérni ezeket a tanítókat ama tiszteltreméltó kar kötelékében, mely az új honfoglalás nemzeti nagy művén oly szívós kitartással buzgálkodik. Amugy is többnyire az alsó társadalmi osztályok mihaszna tagjainak sorából kerültek ki ezen népszerűt, tehetetlenséggel határos gyengeség volna azért a magyarul nem tudó, valamint a nem képesített tanítókkal szemben csupa humanitásból az irgalmas szamaritánus eszelekedeteit gyakorolni. A haladó kor s a közvélemény amugy is páleáztt ön fejkö felett, a természetes haladás törvénye elől kitérnők nem szabad.

Egyébként, ha sejtelmünkben nem esalódunk, a magas tanügyi kormányzat intenciója az így majdan megüresedett tanítói állomásokat, melyekre a fizetés gyarló voltánál fogva kvalifikált egyének jelentkezni valószínűleg nem fognak, az iskolafentartó hitközségek hozzájárulásával államosítani. Bárminő is legyen a miniszternek ezen renndelethez kötött célja, az eredmény, mely a rendelet pontos végrehajtása után okvetlenül be fog következni, általánosságban megnyugtató s a hazai népoktatásügyre nézve kétségkívül áldásos hatású leend.

Az ezredéves kiállításnak, ezen nemzeti nagy ünnepeknek egyik legkimagaslóbb momentuma s valóban

A grófné két év óta özvegy volt. Skarbeck gróf, a ki nőgyűlölő híreben állt, beleszeretett a szép asszonyba és nőül akarta őt venni. De a grófné nem tudta magát elhatározni. Ekkor történt, hogy egy vasárnapon a kisdud falusi templomban Sabatzkit énekeni hallotta.

Bele szeretett szép hangjába, még mielőtt őt magát látta volna. Míse után felsietett a karzatra, és minthogy az énekes ép oly szép volt, mint a hangja, a szikra lángra lobbant és egy órával később a bájos özvegy magával vitte a nemes származású fodrászt kastélyába.

A bizalmas tété-á-tété alatt Sabatzki elbeszélte a grófnénak mesés életpályáját és bevallotta neki jelenlegi állását is. A grófné nevetett:

— Van egy arabs mese, a melyben egy fejedelem mint borbély szerepel. Ön is ilyen álruhás fejedelem és nemsokára az ének fejedelme lesz.

A grófné azonnal kész volt tervével, mi módon alapítsa meg Sabatzki jövőjét és egy lengyel nő erélyével látott a terv végrehajtásához. Sabatzki otthagyta állását és a grófné őt „énekmester” cím alatt a kastély közvetlen közelében egy pavilonban helyezte el. Varsóból egy ismert olasz énekest hozatott, a ki már nyugalomba vonult, mert elvesztette a hangját, de kitűnő mester hírében állott. Ez volt hivatva a grófné „énekmesterének” énekleckéket adni.

A grófnénak nem nagy, de csinos, jól iskolázott hangja volt és az olasz mester megérkezéig ő maga tanította „mesterét.” Sabatzki tulboldog volt, habár a grófné nem engedett meg neki semmiféle bizalmaskodást. De már az is elég volt neki, ha a bájos nő közelében lehetett és ha ez a zongora mellől félig szigorú, félig tréfás pillantást vetett reá, vagy a kottával gyöngéden arczul ütötte. A nemes embernek lett volna bátorsága egy hercegnő kezéért versengeni, de a fodrászlegény ólomslulyal nehezedett Amor szárnyaira és lenyomta a földre, a hol mint öleb hevert a büszke szépség lábainál.

De a fáma, szolgálatkész cselédek és irigy szomszédnők személyében nem pihent és egy este Skarbeck gróf whistezés közben azt hallotta, hogy eszményképe, a ki vele szemben oly hidegen bánt, regényt szöött ének-mesterével.

Skarbeck gróf az asztalra dobta a kártyát, két lovat nyergeltetett, két pisztolyt vett magához és Dorobenko nevű öreg kozákjával kilovagolt a sötét, viharos éjbe.

Nikowowska grófné kastélya közelében a Szüz-Má-

ragyogó fénypontja kétségkívül az lenne, ha a magas tanügyi kormány a statistikailag is veszélyeseknek konstataált helyeken a kiállítás megnyitási idejéig bezárólag állami iskolák felállítását, illetve szervezését rendelné el.

Hatalmas megnyilatkozása lenne ez a nemzeti érületlek, mely kulturális állapotainknak állandó javulását, a nemzetiségi kérdésnek gyökeres megoldását bizonyára maga után vonná.

Gróf Csáky Albin eddigi közhasznú, áldásos működése, melylyel a nemzet osztatlan elismerését és tetszését kivívta magának, erős biztosítékot nyújt nekünk arra nézve, hogy az itt kifejezésre juttatott sejtelmünkben eszalódnai nem fogunk s hogy az iskolák államosításához kötött reményeink megvalósulása a viszonyok ily kedvező alakulása mellett bizton várható.

Tanügyünk korszerű továbbfejlesztése, a napjainkban annyira elmérgesedett nemzetiségi viszonyok végleges rendezése végül adminisztratív szempontól is megkívánják, a népoktatás keretébe tartozó tanintézeteknek ha nem is egyszerre, de mindenesetre most már fokozottabb mérvben való államosítását.

A eszelekvés ideje ime itt van már, hazafias kötelességet teljesítenek azért az illetékes körök, ha a nagy reformatori munkához komoly akarattal, haladék nélkül látunk hozzá.

Jánosy Gyula.

Gömör-Kishont t. e. vármegye bizottsága által Rimaszombatban, 1893. évi október hó 27-én és következő napjain tartandó rendes őszi közgyűlés

tárgysorozata:

1. Alispáni jelentés a vármegyei közigazgatás állapotáról.
2. Az 1894. évi vármegyei költségvetés megállapítása.
3. Az 1894. évi vármegyei virilis bizottsági tagok névjegyzékének bemutatása.
4. A jövő évben szükséges vármegyei pótdadók mennyiségének megállapítása.
5. Bizottsági jelentés a nagyőcezei volt szláv gymn. felosztása, számadások megvizsgálása s az ügy végleges befejezéséül még szükséges intézkedések elrendelése tárgyában.
6. Belügyminiszteri rendelet a vármegyei alkalmazottak illetményeinek felemelése tárgyában.
7. Belügyminiszteri rendelet a katonai hatóságok és a törvényhatóságok közötti levelezések tárgyában.
8. Belügyminiszteri rendelet a vármegyei közigazgatási járásoknak a járásbírószágok területével és székhelyeivel leendő összhangba hozatala tárgyában.
9. Belügyminiszteri rendelet a szállodákban alkalmazott női személyek kéjelgésének felügyelete tárgyában.
10. Belügyminiszteri rendelet Remyenyik Györgyné községi illetősége ügyében.
11. Belügyminiszteri rendelet Kovács Ilona községi illetősége ügyében.
12. Kereskedelemügyi miniszteri rendelet utiügyi szabályrendeletek alkotása iránt.
13. Kereskedelemügyi miniszteri rendelet a kéményseprési iparról alkotott szabályrendelet jóváhagyása tárgyában.
14. Kereskedelemügyi miniszteri rendelet a fogadó, vendéglő stb. iparról alkotott szabályrendelet jóváhagyása tárgyában.
15. Pozsony város törvényhatóságának átirata egy harmadik tudományos egyetemnek Pozsonyban leendő felállítására érdekében.
16. Nógrádvármegye közönségének átirata a nemzetiségi igazgatások megállása tárgyában intézett felirátanak pártolása iránt.
17. Torontálvármegye közönségének átirata az utadók tárgyában intézett felirásnak támogatása iránt.
18. Alispáni jelentés a vármegyei pénztárak időszaki vizsgálatának eredményéről

ria-szobor mellett leszálltak lovaikról és odakötötték azokat egy fűzfához, mely szomorúan állt a patak partján.

— Fogd ezt a pisztolyt — így szölt Skarbeck gróf az öreg kozákhöz. Először én lövök, aztán te. Én megölöm a férfit, te a nőt.

A kozák némán intett bozontos fejével

A szobaleány, a kinek a gróf egy aranyat nyomott a markába, bebocsátotta a két férfit, a kik a szönyegekkel bevont folyosón nesztelenül értek a szalon ajtajához, a melyben Nikowowska grófné Sabatzkival épen zongorához ült.

Skarbeck és kozákja észrevétlenül beléptek, mind egykük pisztolyal a kezében.

A szép Nikowowska eljátszotta a bevezetést. Most Sabatzki intett a fejével és énekelni kezdett.

Skarbeck megállt, mintha kövé vált volna s a kozák mögötte. Hirtelen Sabatzki felé rohant, még mindig a pisztolyal kezében.

A grófné sikoltva ugrott fel és megragadta Skarbeck karját.

— Mit akar ön? Megörült? — kiáltá.

— Ot akarom! — ordítá Skarbeck.

— Meg akarja ölni!

— Nem — szerződtemni akarom.

— Pisztolyal a kezében?

— Igaz!

A gróf mosolygott és zsebregdelt pisztolyát. A kozák követte példáját.

— Fiatal ember, ezennel szerződtemet — folytatá Skarbeck. Én Skarbeck gróf vagyok; rögtön magammal viszem önt és még ma aláírjuk a szerződést.

Sabatzki zavartan tekintett a grófnéra, a ki a szemével intett neki, hogy fogadjja el.

— Nagyon megtisztelve érzem magamat gróf ur — szölt most Sabatzki — és rendelkezésére állok.

Negyedórával később Skarbeck az ujonnan fölfedezett tenoristát jószágra s innen néhány nap múlva Lembergbe vitte

Négy hétre rá Sabatzki először lépett föl „Norma”-ban és teljes diadalt aratott. Legelőnkebben tapsolt páholyában a szép Nikowowska grófné.

Kotzebue báróné férjével időközben Varsóba költözött. Midőn egy este Sabatzkiról az új tenoristáról beszéltek, a kit Skarbeck fedezett föl, a báróné felkiáltott:

— Sabatzkit tulajdonképen én fedeztem föl, még pedig Szibériában, ezobolyvadásaton.

19. A vármegyei közigazgatási bizottság féléves jelentése.
20. A vármegyei levéltárnak bizottságilag történt átadása, illetve átvételéről szóló jegyzőkönyv.
21. A vármegyei községi- és körjegyzők egyletének kérvénye nyugdíjint-zeték segélyezésére iránt.
22. Gróf Andrássy Géza 1300 frtos adománya kisdedövői ezélokra.
23. Rimaszombati takarékpénztár 20 frt adománya a nemzeti pénztár javára.
24. Dobsina város előterjesztése a dobsinai pályaudvar kibővítése és a vármegyei uttest átfektetése ügyében.
25. Járásbeli főszolgabírák jelentései a községi szegényalapok kezelése tárgyában.
26. Szolgabírói jelentés a beretkei Sajóhid és kovácsműhely tárgyában.
27. Szolgabírói jelentés Martinkó Mihály kórházi ápolat ügyében.
28. Szolgabírói jelentés Majling György volt műrany-hosszurúti bíró bírsága tárgyában.
29. Szolgabírói jelentés Bánréve és Lénártfala községek italmérsi jogának kártalanítása tárgyában.
30. Számvevői jelentés ugyanez ügyben.
31. Rimaszombat város fellebbezése a rimaszombat várgedei vicinális ut kiépítéséhez való hozzájárulási arány kivétele ellen.
32. Tamásfala község kérvénye a rimaszombat-várgedei vicinális ut kiépítéséhez való hozzájárulási arány megállapításáról szóló képviselő testületi határozat jóváhagyása végett.
33. Lukovistye község képviselő testülete kérvénye, az Eszténytől Lukovistyéig vezető utnak a vicinális utak sorába felvétele iránt.
34. Szolgabírói jelentés Tiszolc község 1892 évi költségvetése tárgyában.
35. Számvevői jelentés Tiszolc község 1890. évi számadása tárgyában.
36. Számvevői jelentés Tiszolc község 1891. évi számadása tárgyában.
37. Számvevői jelentés Csoma község szegényalapja ügyében.
38. Számvevői jelentés Béna község szegényalapja ügyében.
39. Szolgabírói jelentés Kokova község 1893. évi költségvetéséről tárgyában.
40. Balog Samu bizottsági tag jelentése a Déter, Geszte és Jeszte községekben eszközölt számadás vizsgálat alkalmával felmerült tapasztalatairól.
41. Kerekes Imre kérvénye kórházi költségeinek elengedése iránt.
42. Malin Pál kérvénye kórházi költségeinek apadásba hozatala iránt.
43. Pelsűcz község pótköltségvetése.
44. Kellner Pál körjegyző fellebbezése a 4551—4554. sz. közigazgatási határozatok ellen.
45. Henczkő község kérvénye éjjeli őri állás rendszeresítésének engedélyezésére iránt.

A megyei közigazgatási bizottság rendszeres havi ülését

f. hó 9-én tartotta meg Hámos László főispán elnöklete alatt. Az előadókön kívül a választott tagok közül részt vettek a tanácskozásban: Hevessy Bertalan, Mariássy Andor, Mihálik Dezső, Bornemisza István, Fáy Barna.

Az alispán jelenti, hogy a közigazgatás menete rendszeresen folyt, azt mi sem hátráltatta Megemlékezik Krantz József miniszteri tanácsos látogatásáról, ki a megyei pénztárakat és az árvaszéki ügyvitelt rendszerben találta s eskis egyes alakú észrevételeket tett.

A esetneközlgyi iparvasuti társaság megalakult s ezen vonal kiépítése már megkezdett.

A pénzügyigazgató jelentése kapcsán, mely adózási viszonyaink fokozatos javulásának képét tünteti fel e hónapban is, említés tétetett azon szabálytalanságról, mely az állami adó kezelése körül itt ottfelmerül. Többek hozzájárulása után abban állapodott meg a közig. bizottság, hogy a megyei alispán külön utasítást fog kibocsátani a községi előjárókhöz, annak különös hangsúlyozásával, hogy a községben a pénzkészletre eskis a községi bírák illetékesek s felelősek is.

Élénk érdeklődéssel s figyelemmel kísérte a bizottság kir tanfelügyelőnek javaslatát azon miniszteri rendeletre nézve, melylyel a bizottság haladéktalan intézkedésre hivatott fel a magyarul nem tudó, s a nem képesített tanítók alkalmaztatásának érvénytelenítése és a magyar nyelv tanítás sikeresebbé tétele tárgyában. Magyarul nem tudó tanító nincs ugyan a megyében, a nem tankepesítetté: száma azonban 74-re emelkedett, s részben ezen körülménynek tulajdonítja előadó tanfelügyelő azon eskély vagy semmi eredményt, melyért 32 iskola illetékes egyházi főhatósága utján ezen bizottságból meg lett intve. — A bizottság kéri az egyházi főhatóságokat, tiltsák el tanítóikat attól, hogy a magyar órán fordítsanak, mert fordítás utján még senki sem tanult meg magyarul beszélni. Kötelezzék őket arra, hogy a magyarórán magyarul szemléltessenek, magyar gondolkodás, magyar beszéd vezettessék és abban folyton gyakorolják tanulóikat, s minden foglalkoztatás, játék, ének és érintkezés alkalmával azt használják. Ezen magyar beszédgyakorlatok terv és fokozatszerű berendezése céljából pedig a közoktatási m. kir. ministerium által kiadott Grótféle magyar nyelvtanítási vezérkötetet lelkiismeretesen tanulmányozzák és kövessék, mint oly utmutatót, mely biztos sikerre vezet, ha a tanító nem annyira kényelemszerető, hogy ennek a kötelezőségét is alárendeli. A tanítók működésének szigorú ellenőrzése sokat lendíthetne ezen az ügyön is a tanítói fizetés fokozatos emelése mellett. Addig is a bizottság elrendelte, hogy minden iskola részletes helyi tan- és óraterve a kir. tanfelügyelőnek a tanév elején terjesztessék be, hogy ebből a magyar beszédgyakorlatra fordított időt, a tananyagot és módszerét megírálhassa.

A nem képesített tanítóknak egy évi idő engedett hiányzó tankepesítésük megszerzésére, mely idő leletével a tanítástól elfognak tiltatni. Kemény intézkedés, de nemzeti ügyünk követeli; nem engedjük, hogy ifjúságunk arra nem alkalmas egyének vezetése alatt álljon.

A tanítói fizetések megállapítása tárgyában most folyamatban levő munkálatok lassan haladnak előre. Pedig az erre engedélyezett 4 havi határidő e hó végé-

vel lejár. A munkálatot igen sok körülmény hátráltatja, holott annak mielőbbi befejezése kívánatos. A miniszterhez ez ügyben jelentés tétetik.

Örvendetes tudomásul vette a bizottság azon jelentést, hogy a tornyai járás 67 községe közül 49-ben szerveztetett nyári gyermekmenhely.

A közegészségi állapot szeptember havában kedvező volt. 2 cholera-eset fordult elő a vármegyében. Az ezen ragály terjedésének megakadályozására szükséges minden intézkedés megtörtént, a főorvos személyesen vizsgálta meg azok végrehajtását.

Hirek és vegyesek.

Városi képviselőtestületi közgyűlés lesz folyó hó 12-én délelőtt 9 órakor, a városháza tanácstermében.

Vármegyei közgyűlés. Megyénk rendszeres őszi közgyűlésének határnapjaül folyó hó 27. és következő napjai állapították meg. Az erről szóló hivatalos hirdetményt és meghívót Bornemisza László, megyénk alispánja folyó hó 2-án bocsátotta ki. A közgyűlésnek a mai napig megállapított tárgysorozatát lapunk más helyén közöljük.

Egyetemes gyűlést tartott a közelmúlt napokban Budapesten a magyarországi ág. ev. egyház, melyen többek közt az egyházkerületének magyar nemzeti szempontból való új beosztása is szövegre került. A kérdés tanulmányozására kiküldött bizottságba megyénkbel beválasztottak: Szentiványi Árpád és Glauf Pál, kik egyszerűs mind a 20 tagból álló legfelsőbb egyházi bíróságnak is tagjaivá lettek.

Gyászír. Megyénk egyik kiterjedt, előkelő családját borította gyászba Radvánszky Károly, volt országgyűlési képviselő és nagybirtokosnak f. hó 3-án Sztárnyán bekövetkezett elhunyt. A boldogult egyike volt azon derék magyar nemeselemek, kik egy nemesebb világnézetű korból származva, annak hagyományaihoz mindenkör hűek maradtak. — Elhunytáról a gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki: „Özv. Radvánszky Károlyné szül. négyesi Szepessy Katalin fiaival Radvánszky György és Kálmán, — nemkülönben Szilárdy Béla, megboldogult leányának Ilonának volt férje, továbbá Szepessy Gyula gyermekeivel, Radvánszky Andor, Kezser Miklós, Justh Kezser Ilona, Hámos László, Hámos Árpád, Lichtenstein Józsefné született Darvas Malvin, Kóczán Miklósné született Darvas Róza, Bojdogh Albert és Erzsike egy a saját, mint a többi rokonok nevében is fájdalommal jelentik felejtethetlen szeretett férjének, áldott emlékü jó atyjok, sógora, unokatestvérük, nagybátyjuk, rokonunknak radvánszky és sajó-kazai Radvánszky Károly volt országgyűlési képviselő és nagybirtokos urnak élete 61, boldog házasságának 33-ik évében, folyó év október hó 3-án esti 8¼ órakor, hosszas szenvedés után agyszélhűdés következtében történt gyászos elhunytát. A drága halott hült tetemei felett a gyászszertartás f. é. október hó 6-án délután 3 órakor fog Sztárnyán megtartatni és folyó hó 7-én délután 2 órakor a radvánszky családi sírboltba tételni. Sztárnya, 1893. október 3. Áldás és béke lebegjen drága porai felett!”

Eljegyzések. Schmidt Attila, kassai állami főreáliskolai tanár eljegyezte Battlay Bóskét, Battlay Imre királyi ügyész bájos és művelt leányát. — Gottlieb Gábor nyustyai regálébérlő eljegyezte Grossberger Adolf salgótarjáni birtokos bájos és művelt leányát: Bertát. Szerenését kívánunk a köteendő frigyekhez.

Ünnepélyes requiem tartatott folyó hó 6-án az aradi vértanúk emlékére a Kossuth-asztaltársaság kezdeményezéséből a helybeli róm. kath. templomban. — A gyász istentiszteleten a városi hatóság és nagyszámú közönség vett részt.

Kegyeletos adomány. Szentpétery Sámuel pelsőzi ref. lelkes s gömői egyházmegyei tanácsbíró, mint a „Sárospataki Lapok“-ban olvassuk, egy szép levél kíséretében 100 koronát küldött Mitrovics Gyula főiskolai igazgató-tanár kezébe, hogy azt „Szentpétery Sámuel és neje Kálniczky Zsuzsanna adománya“ ezimen, a sárospataki ref. theol. tanári nyugdíjintézet alapítókéjének gyarapítására fordítsa. — A „S. L.“ azzal hozza nyilvánosságra e kegyeletes esekelményt: „Egy szép levél, melyhez nem kell magyarázatok.”

Elismerés. A Budapesten, folyó hó 8-án megnyílt hasznos fajúbaromfi vásáron — mint a fővárosi lapok közlik — megyénkbel Csizy Miklós, simoni tanító és Draskóczy László, főszolgabíró nyertek elismerést kiállított állataikkal.

Oktober 6-ikának emlékűnnepét a helybeli főgymnasium ifjúsága a tanári kar vezetése alatt kegyeletes módon ünnepelte meg. Az ifjúsági dalárda által szépen előadott „Szózat“ elénekése után dr. Veres Samu tartott emelkedett szellemű, magas színvonalu alkalmi emlékbeszédet, majd hazafias költemények elszavalása következett, s végül az ünnepélyt a „Hymnus“ elénekése zárta be.

Necrológ. Ifjú élete tavaszán elhunyt hitves és családjára kora elköltözéséről értesít az a szomorú gyászjelentés mely Tomcsányi Istvánné szül. Palóczy Ilonának Kálosán f. hó 8-án történt gyászos elhunytát közli. A szeretteik és kiterjedt rokon s barátai körnek oly kedves fiatal halott kora sírba szálltáról szóló gyászjelentés a következő: Tomcsányi István és fia Pistuka, Palóczy Lajos és neje Kiss Zsuzsanna, Palóczy József, Miklós, Irma, Lilla és Erzsike, id. Tomcsányi József és neje Mariássy Erster, ifj. Tomcsányi József, Tomcsányi László nejevel, Tomcsányi Pál nejevel a többi rokonok nevében is megszomorodott szívvel jelentik a forrón szeretett nő, áldott jó anya, felejtethetlen gyermek, szeretett testvér, meny, sógoróné és rokonuk Tomcsányi Istvánné szül. Palóczy Ilonának folyó hó 8-án éjjel, életének 26, boldog házasságának 4 ik évében, hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 10-én délután 2 órakor az ev. ref. egyház szertartásai szerint fognak a berzéki sírkertben örök nyugalomra tételni. Béke poraira! Kálos, 1893. okt. 8-án.

Veres kardpárba. Városunk szülötte Báthory László, honvédfőhadnagy Nagy-Beeskereken kardpárba vitott Blaskovich Ernővel, a híres sportsman-nel, ki a fiatal főhadnaggyal szemben a lövésversenyen sértő, gunyoros kifejezésekkel élt. — A párbaiban Báthory László, a sértett fél, kapott súlyos sebet. — Ez a párba logikája!

Felhívjuk olvasóink szives figyelmét Kármán S. helybeli könyvkereskedőnek lapunk mai számában foglalt hirdetésére.

Színészet Rimaszombatban Bátosi Endre, városunkban is előnyösen ismert színigazgató újjólág engedélyt kapott, hogy színtársulatával városunkban működését megkezdhesse. Részünkről szivesen üdvözöljük a társulatot, mivel ismerjük Bátosi színigazgató működését és korreké magaviseletét, különösen a bérlőkkel szemben eddigelő tanúsított loyális eljárását, melylyel kötelezettségének eddig is mindig megfelelt, s így bizton remélhetjük, hogy közönségünk pártfogását nem vonja meg e jóra való színtársulattól. A társulat elsőrendű személyzete Bátosi Endre igazgató, szerelmes; Lorándi Tivadar tenorista; Kiss Nándor baritonista; Polgár Béla operett buffó, komikus; Kis Ferencz apa; Pálffy János naturburs; B. Polgár Fáni drámai hősnő; Győrfiné Erzsébet drámai anya; L. Perczel Mari operette primadonna; Szabó Mari énekesnő; Szilágyi Berta komikáné; Szabó Etel naiv; Zádor Eszti társalgási színésznő s megfelelő segédszemélyzet. A személyzetből itélve e társulat jobb erővel rendelkezik mint tavaly, s így bizton számíthat a sikerre. Ujdonságai: a „Szultán“ nagy operette, a „Próbaházasság“ nagy hatást keltett énekes színmű, „Lemondás“ Karczag Vilmos nagyszabásu színműve, a „Dolovai nábob leánya“, a „Pezsgő“, a „Lengyel zsidó“, a „Dadai uszrás“, a „Gazdag szegények“, a „Valeni nász“, stb.

A „Hazánk“ irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság alakuló közgyűlése — mint nekük írják — szinte páratlan a részvénytársaság alakuló közgyűléseinek történetében. A Köztelek dísztermében, részint személyesen, részint meghatalmazással képviselve 780 részvényes gyűlt össze, s örömmel vették tudomásul a jelen voltak, hogy az alapítók buzgólkodása következtében a vállalat megindítására szükséges részvénytőke már túljegyezett, a mi igazán feltűnő olyan alapításnál, a hol első sorban az eszmei törekvések tüzetek ki célul. Az alakuló közgyűlést Forster Géza, az Orsz. m. gazdasági egyesület igazgatója vezette, s a közgyűlés nem egy mozzanata árulta el, hogy valódi lelkesedés tölti el a részvényeseket, mikor a mezőgazdasági és vele kapcsolatos körök érdekeinek előmozdítására szolgáló hírlapi orgánnum megeremtelésére teszik meg a döntő lépést. A közgyűlés során konstataáltak, hogy 1569 részvény van jegyezve, az alaptőke törvényszerű háromnegyede be van fizetve, s a közgyűlés határozatképes. Az alapszabályok megvitatása után megtörténtek a választások s az igazgatóság a következőkből alakult meg: Barcza Károly műszaki tanácsos, Baross Károly az O. m. g. e. titkára, Bedő Albert orsz. főerdőmester, dr. Bernát István közgazd. író, Bujanovics Sándor orsz. gyűl. képviselő, Cserháti Sándor m. óvári gazd. ak. tanár, Fábrián János műszaki tanácsos, Forster Géza földb., az O. m. g. e. igazgatója, Förster Lajos földbirtokos, Hollán Ernő nyug. altábornagy, Kiss István műgy. mtanár, Kvassay Jenő min. tanácsos, Lossonecz Mihály földbirtokos, Máday Izidor m. n. oszt. tanácsos, Miklós Ödön földbirtokos, földmivelésügyi államtitkár, Ney Béla műszaki tanácsos, dr. Szabó Ferencz nagybérlő. A felügyelő-bizottságba: Jancsó Jenő, Landau Gusztáv, Rubinek Gyula, dr. Rudnyánszky Béla, Serák Károly és Zachár Gyula választottak meg — A részvénytársaság nyomda- és hivatalos helyiségei a Közteleken rendezettek be, itt szervezik a decemberben meginduló „Hazánk“ című politikai napilap szerkesztőségét is.

A rima-murányi salgó-tarjani vasmű-részvénytársaság múlt hó 26-án tartott igazgatósági ülésén az elmult 1892—93-iki üzleti mérlegét az igazgatóság jóváhagyta. A zárszámadás az alapszabályszerű és rendkívüli leírások levonása után 1598.681 frt 51 kr. nyereséget mutat fel a mult évről áthozott 176025 frt 18 kron kívül. — Az igazgatóság elhatározta, hogy a közgyűlésnek azt fogja javasolni, hogy e nyeresémből az alapszabályszerű jutalék s a tartalék szaporítására fordítandó összegek levonása után 12 százalék azaz minden 100 frt névértékű részvény után 12 frt osztalékként fizetessék ki, továbbá úgy mint a megelőző évben, a külön tartalékhoz 200,000 forint esatoltassék s a fennmaradó 214,838 frt 22 krt új számlára vigyék át

Jótekönyvezélu műkedvelői előadás.

Helybeli szerző műve.

A „Gömör megyei Díjoksegélyező-Egyesület“ részben saját, részben a „Rimaszombati dalárda“ alapítókéje gyarapítására Rimaszombatban, 1893. évi október hó 14-én (szombat) a „Három Rózsa“ dísztermében táncmulatsággal egybekötött színi előadást rendez.

Szinre kerül:

„CINE MINTYE.“

Eredeti népdráma 3 felvonásban. Irtá: Paal Gyula. (Sugó: Csillag Mór.)

Személyek:

Özv. László Istvánné	Tóth Rózsa.
Erzsi leánya	Rábelly Katicza.
Juczi, gyámleánya	Mihályi Lajosné.
Gligor Mihály, gazdag oláh földműves.	Kathona István.
Péter, fia, bányamunkavezető	Mihályi Lajos.
Kaba, kálvinista rektor	Fráter József.
Muki, fia	Pásztor Pál.
Sólyom Sándor, gazdalegény	Vajda István.
Jankó, béres	Knöpfler Victor.
Csillag, huszár-kaplár	Szabó Lajos.
Ferencz, huszár-kapitány	Zabó Kálmán.
Náezi } naplopók	Juhász Dezső.
Peti }	Gelb Ignác.
Katicza } leányok	Majorossy E.
Sári }	Sarinay Margit.
Násznagy	Szalontai Samu.

Oláh fegyveresek } * * *
 * * *
 * * *
 * * *

Történet Erdélyben egy alsó-fehérmegyei faluban, a magyar szabadságharcz kezdetén.

Helyárak:

Oldalszék és körszék a két első sorban 1 frt. — I. rendű zártzék: 80 kr. — II. rendű zártzék: 60 kr. — Allóhely 40 kr. — Diák- és katonajegy: 30 kr. — Karzat: 20 kr.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 kr.

Jegyek előre válthatók: özv. Miskolczy Istvánné ezukrászdájában és este a pénztárnál. — Felülízetések

a jótékony ezéla köszönettel fogadtatnak és hirlapilag nyugtáztatnak.

Kezdeté fél 8 órakor.

Tekintve a jótékony és nemes ezélt, a n. é. közönség minél tömegesebb részvétét és érdeklődését kéri:

hódoló tisztelettel

A „Gömörmezei Díjoksegélyező-Egyesület.

CSARNOK.

TÓTH KÁLMÁN,

a nők dalmoka.

Irodalmi tanulmány.

Írta: Dr. Kármán Zoltán.

Az „Egy királyné” című drámája 1859-ben megnyerte a 100 aranyos Teleky-díjat, noha versenyzett vele Szigligeti „Almos”-a is. A jelentést Tóth Lőrincz, ma is élő veterán bíránk és jövevű költőnk fogalmazta, ki a mű szerzőjét, mint egy új, kitűnő drámai tehetséget ünneplte a pályaművekről szóló jelentésben. Hatalmas versenytársa volt még a darabnak „Attila”, melyet Dobsa Lajos írt, ez azonban Tóth Kálmán művével szemben csak egy szavazatot nyert. Az akadémiai jelentés nemcsak a mű gyönyörű és magvas nyelvezetét emelte ki, hanem kiváló dícsérettel emlékezett meg a mű meséjéről s az alakok kitűnő jellemrajzárol is.

A drámai fordulatokban gazdag mű meséje a következő:

Könyves Kálmánnak fia II. István tudvalevőleg rájogó barátja volt a kunoknak, kik Magyarországon megtelepedve, az uralmat kezébe akarták keríteni. Ezen II. Istvánnak felesége: Etel igyekszik a kunok szertelen befolyását ellensúlyozni, indítatva különösen Iván, krassói bán iránt érzett szerelmét, ki iránt Tatár, a kun vezér engesztelhetlen gyűlölettel viseltetik Iván bán visszatérve a görögök ellen folytatott diadalmas hadjáratából, megjelenik a király előtt, átadandó a szerzett zsákmányt. A beteges királylyal ekkor már elhitette Tatár, hogy a bán a királyságra vágyódik, s ennek következtében István király a hódoló bán megsejtí, s Ivánnak ingerült eltávozását nyílt lázadásnak bélyegezve, Tatárt a királyné békítésének daczára a bán seregeinek vezérévé nevezi ki.

Már a második felvonásban a király mérsékli haragját s engesztelődve megboocsát a bánnak. A királyné kebelében a bán részéről viszonzott szerelem küzd a kötelességgel, s látva, hogy beteg férje iránta mily rendkívül gyöngéd, s mily igaznak, hűnek és ragaszkodónak hiszi őt, győz benne a kötelesség érzete és a bán elmozdítását kimondó rendeletet sürgető kunokat pártolja. István erre aláírja a rendeletet.

Az alatt a bán táborában egy makaes és engesztelhetetlen magyar nemes: Bors, kit a király gyávanak bélyegezvé, érzékenyen megsértett, rá akarja venni Iván bán, hogy a szenvedett méltatlanságért álljon boszút. A bán, inkább szerelme tárgyát: Etelt, semmint koronás királyát féltve, ellenáll a rábeszélésnek, de midőn az elmozdítását megerősítő királyi rendeletet megkapja, felébred büszkesége, s elhatározza, hogy erőszakhoz nyúl és küzdeni fog.

A harmadik felvonásban már megtörténik az Iván bán által elhatározott éjjeli támadás, de miután Iván seregének tulnyomó részét a kunok megvesztegették, a bán vereséget szenved, s őt magát is elfogja a harcban személyesen résztvevő király. Bors szintén fogságba esik.

A király a kunok sürgetésére aláírja az elfogottak halálos ítéletét. A bán, hogy a királyné iránt táplált lángoló szerelme vele sírba szálljon, azt vallja, hogy a királyságra vágyott, s ez a beismerés még ingerültebbé teszi Istvánt. Midőn azonban a királyné a bán megmenetése végett felfedezi, hogy a megvakított Béla, István utóda a királyi trónon, kit holtnak hitt, életben van, a király a feletti határtalan örömeben, hogy nem utolsó sarja családjának s a bán királyiá nem lehet, megkegyelmez az elítélteknek. A királyné ekkor örökre megvált első s egyetlen szerelmétől.

A cselekvény e színműben mindenütt igen élénk, csupán a harmadik felvonásban kevés. E hiányért azonban kárpótól a felvonás művészi szerkezete s különösen a királyné drámai önvádja és remek monológjai. Különösen kiemelendő a királyné minden tekintetben eltalált jellemfestése. A hősnő is megragadó alak, s drámai erővel van rajzolva Bors is, a daczos főispán, Istvánnak hű bajtársa. A kunokat visszatartó jellemük daczára nagy gonddal festi a költő. Noha e darabot a nemzeti színház politikai okokból, nem adhatta, Jókainének a hősnő egyik legjobb szerepe lett, s a vidék nagyobb városában e rokonszenyes alakkal sok dícsőséget aratott.

Tóth Kálmán kora halálával érzékeny veszteséget szenvedett a magyar irodalom, mely jelesein sorába méltán számíthatja őt. Immár rég ott nyugszik, a hideg, szeretetlen hant alatt. Emlékét most akarja szülővárosa Baja, a költő érez-szobrával megörökíteni.

Legyen e pár meleg, elismerő sor, melyvel őt bemutatunk, szerény, hervadó koszoru a „nők dalmoká”-nak maradandó emlékeként.

Emlékezzünk róla halálával, gyöngéden, szeretettel!

Felélő szerkesztő: Dr. KÁRMÁN ZOLTÁN

Nyilt-tér.*)

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönséggel tudatni, miszerint lakásomat és üzleti központi irodámat f. évi november hó 1-től Budapestre nádor-utca 20 sz. a. helyezem át.

Rozsnyón, 1893. október 6-án.

Tisztelettel

GRÜNMANN ARNOLD.

*) E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

ELŐNYÖS ALKALOM!

Van szerencsém a nagyérdemű közönségnek becses tudomására hozni, hogy helyben több mint három évtized óta fennálló

könyv-, papir-, írószert- és rajzszert-kereskedésem

vezetésére minden valóság szerint a közel jövőben sikerülni fog egy **kitűnő, a fővárosban hosszabb ideig működött szakterőt** megnyernem, s ekkép azon óhajtatásomat megvalósítanom, hogy ezen fontos kulturális szükségletek kielégítésére hivatott vállalatomat **egészen új, modern alapra** fektettem.

Ez okból a jelenleg több példányban rakományon levő számos, különféle szakhoz tartozó **irodalmi művek**, ugymint: **regények és elbeszélések, történelmi, pueológiai, gazdasági és egyéb szakmunkák főtös példányainak**, továbbá többnemű telhalmozott **papir-, író- és rajzszertek**

alányen leszállított áron

való elárúsítását határozom el. Kiválóan kedvező alkalom nyílik ez által könyvtárak, kaszinók, olvasókörök és könyvtáraknak számos jeles magyar műnek potomáron való beszerzésére, továbbá magánosok, hivatalok és irodákban a legkülönbébb papir-, író- és rajzszert cikkekkel **gyári árak** mellett való teljes felszerelésére.

Ezen előnyös alkalmat, melyről egyetlen **próbavásárlással** bárki meggyőződést szerezhet, a m. t. közönség szives figyelmébe ajánlva, vállalatom új irányban való fejlesztéséhez kegyes pártfogását és támogatását tisztelettel kérem.

Rimaszombat, 1893. okt. havában.

Kármán S.
könyvkereskedése.

Jelentékeny áreszállítás!

Árlejtési hirdetés.

Rimaszombat r. t. város eselédei részére 1894-ik évre szükséges és 1936 korona 20 fillérre, előirányzott **ruhaneműek**, árlejtés melletti kiadása folyó évi **október hó 23-ik napján** délután 2 órakor a **rendőrkapitányi hivatalban** fog eszközöltetni.

A vállalkozók 200 korona bánatpénzzel jelenjenek meg.

Rimaszombat, 1893. október hó 9.

Id. Badinyi Gyula,
r. kapitány.

Szabad kézből eladó

Rimaszombatban a **Jánosi- és Szigjártó-utca sarkán**, a postával szemben levő újonnan épült, külön udvarral bíró kényelmes

földszintes lakóház

eladó. — Venni szándékozók értekezhetnek a tulajdonos **Réthy András örököseivel.**

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A „HÉT”

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

október—decemberi (TIZENHATODIK) évfolyamára.

Szerkesztés és kiadja: **KISS JÓZSEF.**

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A HÉT a legliberálisabb szellemben szerkesztett magyar hetilap. Közöl **novellákat, költeményeket, dramatizált apróságokat, politikai és társadalmi esszéket**; figyelemmel kíséri a **hét összes mozgalmait** és kiválasztja s feldolgozza a legfontosabbakat és legérdekesebbeket. Kultivált minden genret, hozzájárul minden aktuális kérdéshez, de sohasem lépi át azon határokat, melyeket a jó izlés — irodalmi lapnál a legfőbb kritérium — parancsol.

A HÉT az egyetlen szépirodalmi hetilap, mely a péntek esti **színházi premierekről** még ugyanazon a héten, ugyszólván a **napilapokkal egyidejűleg** hoz nagyobb szabású ismertetőket. Szépirodalmi része kivételével actualis minden közleményében és jórészt ennek köszönheti nagy sikereit, és azon közkedveltséget, melyben részesül.

Munkatársai fényes koszorujából alig hiányzik egy nagy irodalmi név, azok közül, a kik „A HÉT”-be eddig irtak s részben állandó munkatársai, felemlítjük a következőket: *Abonyi Árpád, Abrányi Emil, ifj. Abrányi Kornél, Agai Adolf, Ambrus Zoltán, Balogh Pál, Bársony István, Bede Jób, Bródy Sándor, Célió, Décsi Lajos, Endrődi Sándor, Gózsdu Elek, Herczegh Ferencz, Heltai*

Jenő, Hock János, Ignóty, Inczedy László, Jászai Mari, Jókai Mór, Justh Zsigmond, Kenedi Géza, Kóbor Tamás, Kozma Andor, Köhn Dávid, Makai Emil, Malonyai Dezso, Mikszáth Kálmán, Mezei Ernő, Munkácsy Kálmán, Murai Károly, Péleli, Palágyi Lajos, Pollák Illés, Rákosi Jenő, Rákosi Viktor, Sebők Zsigmond, Szabó Endre, Szabóné Noga Janka, Szalay Fruzsina, Szemere Attila, Szomaházy István, Szűry Dénes, Silberstein Adolf, Tábori Robert, Tóth Béla, Tolnai Lajos, Vadnay Károly, Vészi József stb. stb.

A HÉT külső kiállítása összes lapjaink közt a legfényesebb. Minden számának borítékán egy fényes kiviteli nagy arcképet közöl s kitűnőségeket, de legfőképp érdekes alakokat a politika, művészet, irodalom és a szalon köréből, azok arcképeit, akiket a lefolyt hét eseményeinek árja, habár csak ideiglenesen is, felszínre vetett.

A HÉT számai bekötte évenként **két** vaskos kötetet képeznek és nagyon is érdemesek a megvásárlásra. Az első két kötet melyből teljes példányok — bár igen csekély számban — még kaphatók, valóságos tárháza az érdekét soha sem vesztő becses olvasmányoknak.

A HÉT előfizetési feltételei: Egész évre 10 frt, félvre 5 frt, negyedvre 2 frt 50 kr.

Mutatványszámokat ingyen és bérmentve küld

A HÉT kiadóhivatala, Budapest, VII., Erzsébet-körut 6. szám.

Hirdetmény.

4413. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **magyar királyi kincstár** végrehajtónak **Bodon Reeski Antal** végrehajtást szenvedő elleni 19 frt 63 kr. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Radnót községben fekvő a radnóti 84. számú telekjegyzőkönyvben A 1—2. sorszám alatt foglalt ingatlanokból és 42. számú házól Bodon Reeski Antal illető egyharmad ($\frac{1}{3}$) részére az árverést 352 frtban ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1893. évi november hó 6-ik** napján délelőtt 10 órakor Radnót községben a bíró házához tüzetik ki, megtartandó nyilvános árverésu a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 %-át: 35 frt 20 krt készpénzben vagy az 1881. LX t.-cikk 42 §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-án kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezébe letenni, avagy az 1881. LX t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombatban, 1893. augusztus hó 6-án. A rimaszombati kir. törvszék mint telekkönyvi hatóság.

Vozáry, kir. törvszéki bíró.

Ridzike saláta-gomba.

Kitűnő minőség egy 5 klgr. bődön 2 frt 60 kr.
Válogatott . . . egy 5 klgr. bődön 3 frt 40 kr.
Affonya . . . egy 5 klgr. bődön 3 frt 40 kr.

A fentjegyzettek minden postaállomásra bérmentve küldetnek.

Tiszolezi nemes gyümölcs 100—200 klgr. ládában a legjutányosabb árak mellett küldetik

KUCHTA D. J.

exportüzlete Tiszolez (Gömörn)

Hirdetmény.

4412. sz.

A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a **magyar királyi kincstár** végrehajtónak **Tóth Borbála, Márton és Katalin** végrehajtást szenvedő elleni 33 frt 49 kr. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Alsó-Balog községben fekvő, az alsóbalogi 81. számú tjkönyvben foglalt Tóth Borbála, Márton és Katalin nevében álló 437. 438., 439., 591., 592., 1853., hrszámokra és 38. számú házra az árverést 318 frtban ezennel megállapított kiküldési árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1893. évi október hó 24-ik** napján délelőtt 10 órakor Alsó-Balog községben a bíró házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10% -át vagyis 31 frt 80 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. törvény-cikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333-ik szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezébe letenni, avagy az 1881-ik LX-ik t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1893. évi augusztus hó 6-án. A rimaszombati kir. törvényszék mint tkönyvi hatóság.

Vozáry, kir. tszéki bíró.